

Македон Галина
аспірант

Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ

ТЕНДЕНЦІЇ РІВНЯ СПОЖИВАННЯ ТА ЗАОЩАДЖЕННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ УКРАЇНИ

Домогосподарства сільської місцевості суттєво відрізняються від міських. І ці відмінності спричиняють різницю у структурі і обсягах споживання та заощадження. Саме тип місцевості можна вважати ще одним узагальнюючим фактором, що поєднує в собі економічні, соціальні і культурні особливості.

Домогосподарства сільської місцевості в Україні більш схильні до заощадження. Причини цього наступні:

- наявність підсобних господарств, що задовольняють потреби в харчуванні та приносять додатковий дохід.

- нижча доступність реалізації споживчого попиту (слабкий розвиток інфраструктури, торгівельної та розважальної мережі). Загальна кількість діючих об'єктів роздрібної торгівлі, які розташовані в селі, скоротилася майже вдвічі. Роздрібний товарооборот на 1 особу в гривнях в селі майже в 7 раз менше, ніж в місті.

- менші витрати на послуги та непродовольчі товари на одне домогосподарство.

Майже всі сільські домогосподарства України мають підсобне господарство. Майже половина сільських домогосподарств має земельну ділянку до 0,5 га (в середньому –0,27 га). Тваринництво теж відіграє важливу роль у самозабезпечення сільського населення продовольством. В Україні 70 % домогосподарств утримують худобу та птицю: найбільше з них вирощують птицю, також близько третини утримують корів та свиней. Тобто основну частину своїх продовольчих потреб за необхідності домогосподарство може задовольнити в натуральній формі [1].

Важливою відмінністю в сільській місцевості, що прямо впливає на обсяг споживання в грошовому виразі є цінова політика закладів торгівлі. Ціни в сільській місцевості вищі, ніж в магазинах міста. Це пояснюється складністю доставки, відсутністю конкурентів та відсутністю регулювання з боку держави. Доречно було б застосувати державні важелі регулювання цін, оскільки виходить, що безпосередні виробники продовольства в результаті купують його за дорожчими цінами

Функції сільських заощаджень також мають свою специфіку. Так трансформується функція страхування особистого споживання. Ця функція змінюється натуральною формою заощаджень, до якої сільські жителі більш схильні, ніж міські. Натуральні заощадження в основному і страхують особисте споживання.

Напрям 2
«Впровадження інновацій в економіку й управління»

У останні роки в моделі споживчої поведінки населення України відбувся перехід від накопичення та споживання за рахунок витрачання накопичених ресурсів до «життя в кредит». Підтвердженням цього є динаміка обсягів накопичень та споживчих кредитів, наданих населенню. Накопичення визначаються фінансовими можливостями домогосподарства та віддзеркалюють зміни в матеріальному добробуті [2].

Протягом останніх років у структурі сукупних витрат населення України переважає споживання. Основною причиною цього є відсутність достатньої кількості грошей для заощаджень, ще одна причина – недовіра до фінансових інститутів держави. Серед сільського населення на передній план виходить задоволення фізіологічних потреб.

На основі статистичних даних розробимо економічну модель споживання і заощадження [1]. За основу візьмемо економічну теорію Кейнса. Оскільки функція споживання Кейнса є однією з базових, і це основна з економічних теорій споживання.

$$C = 709,19 + 0,84 * \text{дохід} - 5,95 * \text{індекс споживчих цін}$$

Для функція заощадження аналогічно додамо наступну змінну – процентну ставку. Отримаємо:

$$S = 43,19 + 0,13 * \text{дохід} - 4,67 * \text{процентна ставка}$$

Прогноз рівня споживання та заощадження на основі даних функцій на найближчі 5 років буде виглядати наступним чином (табл. 1).

Тобто навіть при даних тенденціях частка заощадження у структурі сукупних витрат сільського домогосподарства залишиться на рівні 11-12%. Зрозуміло, що основним фактором, що може збільшити рівень споживання є збільшення доходу. Також відповідно до нашої моделі зниження процентної ставки та зниження цін (підвищення купівельної спроможності національної валюти) вплине на збільшення заощадження.

Таблиця 1

Прогноз споживання та заощадження домогосподарств сільської місцевості України

у місяць в розрахунку на одне домогосподарство

Роки	Споживання, грн	Споживання, % від доходу	Заощадження, грн.	Заощадження, % від доходу
2015	3677,4	87,9	506,9	12,1
2016	3963,7	88,3	525,2	11,7
2017	4223,1	88,7	538,0	11,3
2018	4444,0	88,4	581,6	11,6

**Міжнародна науково-практична конференція
«Виклики соціально-орієнтованої економіки в євроінтеграційних умовах»**

Експерти вважають, що зростання ВВП можливе лише за умови, що держспоживання не перевищує 25-30% ВВП, в Україні цей показник сягає 52-54% ВВП. Політика зростання після важкої кризи початку-середини 90-х (у 1994 р. падіння ВВП - 23%) формувалася в першу чергу за рахунок скорочення рівня державного споживання. Для того, щоб забезпечити 6% щорічного зростання ВВП, потрібно в 1,5-2 рази підвищити норму заощаджень. У нас цей показник перманентно знижується: 2011 р. – 21,5%, 2012-й – 17,9, 2013-й – 15,9%. У країнах ЄС – 18-9%. У нових індустриальних країнах Азії цей показник становить 31–33%, у країнах азіатського регіону, що розвиваються, – 44-46%. Змінити аналогічним чином ситуацію в нашій країні за існуючого рівня держспоживання неможливо [2].

На рівні держави повинна діяти політика не лише забезпечення і пошуку зовнішніх джерел інвестицій, а працювати над посиленням потенціалу власного населення в довгостроковій перспективі. Підвищення фінансової грамотності населення – одне із першочергових завдань бізнесу і освіти.

Щодо сільськогосподарських домогосподарств, то їх в основному сприймають як виробників сільськогосподарської продукції, та не розглядають як інвесторів. Що також є упущенням, зокрема у зв'язку з гострою необхідністю відновлення і розвитку інфраструктури сільських територій.

Приклади успішного досвіду роботи у всіх розвинутих державах дозволяють зробити висновок, що інвестиції в сільське господарство в більшій мірі, ніж інвестиції в інші галузі, здатні викликати економічне зростання, що дає потужну віддачу для бідняків. Адже сільське господарство залишається основним робочим місцем сільського населення, а міське населення з низькими доходами витрачає більшу частину власних ресурсів на продукти харчування.

Список використаних джерел

1. Витрати і ресурси домогосподарств 2012. Статистичний збірник. – Київ 2013. – 377 с.
2. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку / Т.О. Кізима; [вст. Слово С.І. Юрія]. – К.: Знання, 2010. – 431 с.